

Stockholm den 4 oktober 2021

Till Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Via mejl

Yttrande över utredningen (SOU 2021:32)

Bildupphovsrätt är en förening som har som mål att främja bildskapares ekonomiska och upphovsrättsliga intressen. Vi representerar fler än 9 000 direktanslutna upphovspersoner i Sverige samt organisationerna: Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Fotografers Förbund, Svenska Tecknare, Journalistförbundet, Svenska konstnärsförbundet och Bildleverantörernas förening. Dessutom företräder Bildupphovsrätt cirka 90 000 utländska bildupphovspersoner genom de systerorganisationer vi samarbetar med. Bildupphovsrätt följer svensk och internationell upphovsrättslagstiftning.

Bildupphovsrätts yttrande behandlar endast de delar av utredningen som berör det upphovsrättsliga området.

Vi har noterat att utredningen inte hade i uppdrag att föreslå ändringar i upphovsrättslagen.

KB, liksom andra kulturarvsinstitutioner, blir alltmer berörda av upphovsrätten. Den tekniska utvecklingen påverkar sättet som material framställs och kommuniceras. För KB påverkas samtliga led i verksamheten, insamlingen av material, den interna hanteringen av material samt tillhandahållande av material. Vi anser att utredningen kunde ha gjort en tydligare inventering av de upphovsrättsliga aspekterna av KB:s verksamhet i samtliga tre led. Nu konstateras det bara att "Samtidigt som det i olika sammanhang har framförts önskemål om ett brett tillhandahållande begränsas möjligheterna härtill av upphovsrätten ...".

Utredningen tar särskilt upp tillhandahållandet (Kap 16) och pekar här på avtalslicensen (URL 42d §) som ett ändamålsenligt instrument för att möjliggöra nödvändiga licenser. Det är bra att utredningen tydligt påvisar att det finns legala möjligheter att tillhandahålla material från samlingarna. Bildupphovsrätt har tidigare ingått avtal med KB samt även med andra kulturarvsinstitutioner inom ramen för Digisam. Mot bakgrund av våra erfarenheter vill vi peka på att följande bör övervägas i den fortsatta beredningen.

KB (liksom alla kulturarvsinstitutionerna) behöver ha ekonomiska resurser att ingå licensavtal om tillhandahållanden. Mot bakgrund av att många institutioner känner en stark efterfrågan och ett ökande tryck på att offentliggöra sina samlingar, främst online, är det ett hinder att denna fråga inte är löst på ett strukturerat sätt. Mot bakgrund av att det är omfattande material, inte minst i KB:s förvar, som bör kunna användas mer effektivt till exempel genom olika former av online access är det märkligt att den grundläggande frågan inte är löst. Det gör det än angelägnare att frågan ges den uppmärksamhet den behöver.

Den personal som har det direkta ansvaret för och den konkreta kunskapen om statusen på samlingarna behöver utbildning och handledning kring upphovsrätten, såväl lag som praktik. Det krävs för att få effektivt avtalstecknande och effektiv användning utifrån tecknande avtal.

En viktig faktor är att rättighetshavarnas organisationer är orienterade om de planer som finns om till exempel digitaliseringsprojekt eller annat som kan komma att behöva licensieras. I många fall behöver Bildupphovsrätt diskutera och förankra licensieringsbehov hos KB med de rättighetshavare som företräds. Det är processer som behöver slutföras innan avtal kan tecknas. Tidig information och förståelse underlättar tillskapandet av bra fungerande avtal.

Med detta sagt vill vi framhålla att vi under åren haft en bra dialog med KB och kunnat lösa de licensieringsbehov som uppkommit. Bildupphovsrätt står fortsatt till förfogande för att KB legalt ska kunna tillhandahålla material.

Bildupphovsrätt instämmer även i det yttrande som lämnats in av KLYS/Copyswede.

Bildupphovsrätt i Sverige

Fredrik Lomäng, VD